

РЕЦЕНЗИЯ

Вх. № PA20-151/04.02.2025г.

От: Проф. д-р Стоян Петков Маринов
Катедра „Икономика и организация на туризма“, Икономически университет-Варна, научна специалност „Икономика и управление (туризъм)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление: 3.9. Туризъм. Научната специалност: „Икономика и управление (туризъм)“ в ИУ-Варна.

Автор на дисертационния труд: Димитър Христов Колев
Тема на дисертационния труд: „Стратегии за развитие на голф комплексите в България“

Основание за изготвянето на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 06-191 от 23.12.2025г. на Ректора на ИУ-Варна и решение на научното жури от първо заседание на 13.01.2025

1. Информация за дисертанта

През 2002г. Димитър Колев получава ОКС “бакалавър” по специалност “Стопански и финансов контрол” в СА “Димитър А. Ценов”, гр. Свищов. В периода 2003-2005 и 2025-2017г. придобива последователно ОКС “магистър” по специалност “Икономика на търговията” и специалност “Международен туристически бизнес” в Икономически университет-Варна.

Димитър Колев има над 20 години трудов стаж в различни туристически предприятия в сферата на хотелиерството и ресторантьорството. Заемал е длъжностите “барман”, “директор хранене”, “управител на ресторанти и барове”, “комплексен управител”.

Докторантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономика и организация на туризма“, факултет „Управление“ на ИУ-Варна по докторска програма „Икономика и управление (туризъм)“ съгласно решение на ФС на факултет „Управление“, протокол № 27/23.01.2018 г. и заповед № РД 17-173/29.01.2018 г. на Ректора на ИУ-Варна. Обучението е осъществено в редовна форма, държавна поръчка, през периода 01.02.2018-01.02.2021г. Докторантът е изпълнил успешно индивидуалния си план за обучение, събрал е необходимия брой кредити и е отчислен с право на защита съгласно решение на ФС на факултет „Управление“, протокол № 18/24.02.2021 г. и заповед № РД 17-426/05.03.2021 г. на Ректора на ИУ-Варна.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на докторант Димитър Колев е резултат от самостоятелно научно изследване.

В увода аргументирано са открити актуалността и значимостта на изследваната проблематика.

Правилно са разграничени предметът на изследване - „управленските стратегии за развитие на голф комплексите“, обектът на изследване – „голф комплексите в България“, и основната цел „да се формират стратегии за развитие на голф комплексите в България на базата на концептуален модел за разработване на тези стратегии“.

Целта на разработката е конкретизирана в шест изследователски задачи: (1) надграждане на концепцията за същността на голф комплекса като туристически бизнес (2) синтезиране на модел и разработване на методология на формулиране на стратегия за развитие на голф комплекс, (3) изготвяне на ситуационен анализ на голф комплексите в България и стратегическото им управление, (4) оценка на предлагането на голф комплексите в България, (5) анализ на основните тенденции и добри практики в развитието на голф туризма и (6) очертаване на насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплексите в България.

В разработката се отстоява тезата, че „правилно формулираната стратегия за развитие на голф комплексите е предпоставка за повишаване на тяхната конкурентоспособност и за ефективното развитие на голф туризма в съответната дестинация“. За доказване на основната теза на дисертационния труд се проверяват три хипотези: Хипотеза 1: *Липсват ясно формулирани стратегии за развитие на голф комплексите в България*, Хипотеза 2: *Посетителите в голф комплексите в България нямат за основна цел игра на голф*, Хипотеза 3: *Съществуват благоприятни условия за развитие на голф туризма в България*.

Използван е подходящ изследователски инструментариум, който включва исторически и системен подход, метод на анализа и синтеза, сравнителен метод, метод на индукцията и дедукцията, аналогията и сравнението. Приложен е емпиричният метод на анкетното проучване, данните от което са обработени с методи на дескриптивната статистика за изчисляване на средно аритметични стойности и стандартни отклонения в техните емпирични разпределения. Използван са корелационен и регресионен анализ за извличане на информация относно статистически 8 значимите зависимости между емпиричните данни.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 244 страници. Структурата на дисертационния труд е издържана в духа на добре обоснована логика, последователност и връзка между третираните проблеми. Състои се от въведение (4с.), изложение в три глави (199с.), заключение (4с.), използвана литература (11с.), 6 приложения (17с.). Използван е богат илюстративен материал – 34 таблици и 25 фигури.

Библиографският апарат включва 146 източника, от които 40 на кирилица, 97 на латиница и 9 специализирани интернет сайтове.

Стилът на дисертационния труд е *стегнат и точен*. Текстът е написан на *научен език*. Съдържанието на дисертационния труд свидетелства, че докторант Димитър Колев е реализирал *научно изследване, резултатите от което са структурирано и логически последователно изложени*.

По структура и съдържание, дисертационният труд съответства на изискванията на чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

4. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд

Докторант Димитър Колев е постигнал приноси в дисертационния труд както следва:

Първо, систематизирани са особеностите на бизнес модела на голф туризма. Изготвена е авторска методология, включваща концептуален модел за разработването на стратегия за устойчиво развитие на голф комплекс. Методологията е операционализирана в методика и инструментариум на изследването – авторска анкетна карта. (глава първа).

Второ, изготвен е ситуационен анализ на голф комплексите в България. Направена е оценка на конкурентните позиции на голф комплексите в България на основата на резултатите от проведеното анкетно проучване на посетителите. (глава втора).

Трето, изведени са тенденциите и са формулирани насоки за разработване на стратегии на голф комплексите в България. (глава трета).

Откритите научни и научно-приложни резултати са *авторски принос* в науката. Те дават основание за извода, че основната цел на дисертационния труд е постигната. Поставените изследователски задачи са изпълнени. ***Изследователската теза е потвърдена чрез проверка на поставените хипотези***

5. Публикации и участие в научни форуми

Димитър Колев представя 6 публикации по темата на дисертацията, включващи една самостоятелна статия и 5 доклада, от които два самостоятелни и три в съавторство. Докладите са в сборници от научни форуми в България. Представените публикации отразяват съществени резултати от дисертационния труд и му осигуряват достатъчна публичност.

Дисертантът *изпълнява количествените изисквания* по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна и *отговаря на минималните национални изисквания* за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, съгласно чл. 2б, ал. 2 и ал. 3 на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат резюмира съдържанието на основните структурни части на дисертационния труд и отговаря на нормативните изисквания.

7. Констатирано или не констатирано плагиатство в дисертационния труд или автореферата

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в дисертационния труд.

8. Бележки и препоръки

Бих препоръчал на Димитър Колев да разшири научноизследователската си работа по темата като обхване икономическата ефективност на голфтуризма на микроравнище и макроравнище.

9. Въпроси към дисертанта

Какви предизвикателства поражда Европейският зелен пакт пред бизнес модела на голф комплексите в България?

Счита ли дисертантът, че биха били рентабилни инвестициите в нови голф комплекси в България?

10. Заключение

Дисертационният труд е *научно-приложно решение* на реален практически проблем с обществена значимост. Докторантът притежава теоретични знания по специалност „Икономика и управление (туризъм)” и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

Разработката на тема „*Стратегии за развитие на голф комплексите в България*“ *съответства на изискванията на ЗРАС в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна.*

Давам положителна оценка и гласувам за присъждането на образователната и научна степен “доктор” по научна специалност „Икономика и управление (туризъм)” в професионално направление 3.9 Туризъм на Димитър Колев.

Варна,
22.01.2025 г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Стоян Маринов)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО
СТОПАНСТВО

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD
ECONOMY

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № РД20-115 / 29.01.2025

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”,
по обявена процедура от **Икономически университет – Варна**

1. Обща информация

Изготвил рецензията: проф. д.н. Таня Петрова Парушева

УНСС – София, катедра „Икономика на туризма”

Област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”

Професионално направление 3.8. „Икономика”

Научна специалност „Икономика и управление (туризъм)”

Основание за написване на рецензията: Заповед № РД-06-191/23.12.2024 г. на Ректора на Икономически университет – Варна за назначаване на Научно жури и решение от първото заседание на Научното жури, проведено на 13.01.2025 г.

Автор на дисертационния труд: Димитър Христов Колев – редовен докторант в катедра „Икономика и организация на туризма” при Икономически университет – Варна

Тема на дисертационния труд: „Стратегии за развитие на голф комплексите в България”

Научен ръководител: проф. д-р Таня Дъбева Филипова

2. Данни за дисертанта

Димитър Колев завършва Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов, ОКС „Бакалавър”, специалност „Стопански и финансов контрол” (2002 г.). Придобива ОКС „Магистър” по специалност „Икономика на търговията” (2005 г.) и по специалност „Международен туристически бизнес” в Икономически университет – Варна (2017 година).

Професионалното му развитие започва и продължава в туризма. Има богат опит в туристическата практика. От 2020 г. до момента е главен мениджър на Спа Ризорт „Св. Иван Рилски” гр. Банско. Владее английски език.

Димитър Колев е зачислен в **редовна докторантура** със заповед № РД-17-173/29.01.2018 г. на Ректора на Икономически университет – Варна в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.9. „Туризъм”, по докторска програма „Икономика и управление (туризъм)” към катедра „Икономика и организация на туризма”, за срок от **3 (три) години**, считано от 01.02.2018 г. – 01.02.2021 г.

Завършва работата, предвидена в индивидуалния план. Успешно полага **докторантските изпити**, както следва:

- Методология на научните изследвания – Отличен (5.50);
- Хотелиерски и ресторантьорски мениджмънт – Отличен (5.50);
- Икономика на предприятието – Добър (4.25);
- Английски език – Добър (4.00).

През периода на обучение в докторантура е извършвал експертна дейност. Бил е консултант на фирма „Бибендум”. Участвал е в работата на един курс от докторско ниво, организиран от Икономически университет – Варна.

По време на обучението си като докторант, Димитър Колев е атестиран с **положителна оценка**. Дисертационният труд е обсъден на Катедрен съвет на катедра „Икономика и организация на туризма”. Отчислен е с право на защита със заповед № РД 17-426/05.03.2021 г. на Ректора на Икономически университет – Варна, считано от 01.02.2021 г.

Открита е процедура за защита пред Научно жури, в съответствие с чл. 31, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор”.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на докторант **Димитър Христов Колев**, авторефератът и научните публикации, свързани с него, са резултат от самостоятелно научно изследване. Аргументирано и убедително е откроена **актуалността** на изследваната проблематика. Подчертава се, че голф туризмът е една от пазарните ниши в спортния туризъм. Секторът расте стабилно в световен мащаб с увеличаващи се пътувания на голф играчи, както и с продажби на свързани с голфа стоки и услуги.

Правилно са разграничени **обектът** на изследване – „развитието на голф-комплексите в България” и **предметът** на изследване – „управленските стратегии за развитие на голф комплексите”.

Основната цел е ясно и точно дефинирана: „формирането и извеждането на стратегии за развитие на голф комплексите в България на базата на концептуален модел за разработване на тези стратегии”. Постигането на целта е осъществено чрез решаването на **6** конкретни **изследователски задачи**.

Подходящо е формулирана **изследователската теза**: „правилно формулираната стратегия за развитие на голф комплексите е предпоставка за повишаване на тяхната конкурентоспособност и за ефективното развитие на голф туризма в съответната дестинация”. Правилно са дефинирани **3 работни хипотези**.

Изследователският инструментариум включва приложението на съвкупност от **изследователски методи и подходи**. Сред тях са исторически и системен подход, метод на анализа и синтеза, сравнителен метод, метод на индукцията и дедукцията, аналогията и сравнението. От методите за емпирично изследване са използвани анкетно проучване и статистически и дескриптивни методи на анализ, предвид спецификите на разглежданата проблематика.

Основните ограничения при написването на дисертационния труд се отнасят до: *липса на достатъчно научни и приложни изследвания* по разглежданата проблематика в световната литература и най-вече в България; *ограничаването на полевите проучвания* в конкретен период, обхващащ летния туристически сезон на 2022 г.; *ограничаването на теренните изследвания* само до голф комплекси в България и до голфъри, пресбиваващи в дестинация България.

Основните проблеми при разработването на дисертационния труд са *пропуските и непълнотите в статистическите данни*, както и *ниската степен на ангажираност* на голфърите и представителите на голф комплексите към анкетни проучвания.

Информационното осигуряване на изследването е осъществено чрез систематично изследване на специализирани научни публикации от български и чужди автори.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е в **обем** от 244 страници. В основния текст са илюстрирани 34 таблици и 25 фигури. **Структурата** на дисертационния труд е издържана в духа на добре обоснована логика, последователност и връзка между третираните проблеми. Състои се от **увод** (4 стр.), изложение в три глави (199 стр.), заключение (4 стр.) и използвана литература (11 стр.). Към дисертационния труд са изготвени 6 приложения. **Библиографският апарат** включва 137 литературни източници и 9 специализирани интернет сайтове.

Докторант Димитър Колев **добре познава** тезите и концепциите на утвърдени автори по изследваните проблеми, и успешно ги интерпретира. Литературните източници са ползвани **добросъвестно и коректно**.

Стилът на дисертационния труд е стегнат и точен. Текстът е написан на **научен език**. **Съдържанието на дисертационния труд** свидетелства, че докторант Димитър Колев е реализирал **задълбочено научно изследване** и много добро **практическо доказателство** на авторовите цел и задачи.

В **увода** е представена логическата рамка на изложението. Обоснована е необходимостта от формулирането на насоки за развитие на стратегии на голф комплексите в България.

В **първа глава** на дисертационния труд **„Теоретични основи на стратегическото управление на голф комплекс в туризма“** са разгледани особеностите на стратегическото планиране. Изследователският интерес е насочен към същността на голф комплекса като туристически бизнес модел. Представена е методология на разработване на стратегия за развитие на голф комплекс.

Във **втора глава** на дисертационния труд **„Ситуационен анализ на голф комплексите в България“** е направена характеристика на голф комплексите в България. Природната среда е разгледана като предпоставка за развитието на голф туризма в България. Специално място е отделено на характеристиката на съществуващите голф игрища в България. Извършен е анализ на бизнес средата на голф комплексите в България. Направена е количествена и качествена оценка на предлагането на голф комплексите в България. Представени са статистически данни и резултати от анкетно проучване.

В **трета глава** на дисертационния труд **„Насоки за разработване на стратегии за развитие на голф комплексите в България“** са разгледани тенденциите в развитието на голф туризма и добри практики. Извършен е задълбочен анализ на

целевите пазарни сегменти на голф комплексите в България. Формулирани са насоки за развитие на стратегии на голф комплексите в България.

В **заклучението** са обобщени основните анализи и изводи, свързани със стратегиите за развитие на голф комплексите в България.

Откритите научни и научно-приложни резултати представляват оригинален принос в науката. Те дават основание за извода, че основната цел на дисертационния труд е **постигната**. Поставените изследователски задачи са **изпълнени**. Изследователската теза е **потвърдена**. Формулираните работни хипотези са **доказани**.

По структура и съдържание, дисертационният труд съответства на изискванията на чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

4. 1. Оценка на автореферата на дисертационния труд

Авторефератът е в обем от **28 страници на български език и 26 страници на английски език**. Той коректно кореспондира с дисертационния труд и достоверно представя в синтезиран вид изследваните проблеми. **Лексикалната и стиловата характеристика на текста е издържана и прецизна**. Съставен е от **5 части**, които включват: 1). обща характеристика на дисертационния труд; 2). структура и съдържание на дисертационния труд; 3). кратко изложение на дисертационния труд; 4). справка за приносите в дисертационния труд; 5). списък на публикациите по дисертационния труд.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Докторант Димитър Колсв **правилно е формулирал приносите** в дисертационния труд. Представената справка за приносите оценяваме като коректна и реално отразяваща постигнатите резултати.

По наше мнение, в дисертационния труд ясно се открояват **научни и научно-приложни приноси**, които могат да бъдат обобщени, както следва:

първо – обогатено е научното знание в изследователската област на голф туризма с конкретен модел, който допринася за теоретичното разбиране на бизнес модела на голф комплекса и разкрива нови подходи към неговия анализ;

второ – на база конструирания концептуален модел е разработена авторова методика и е осъществено проучване за състоянието на голф комплексите в България, с което са тествани научни хипотези;

трето – на основата на апробиране на теоретичния модел чрез провеждане на емпирично изследване е установено кои са потенциалните пазарни сегменти на голф комплексите в България, кои са туристическите мотиви при избор на пътуване и кои характеристики на голф комплекса влияят при вземането на решение;

четвърто – на основата на резултатите от проведеното емпирично изследване и очертаващите се тенденции са формулирани насоки за развитие на стратегии на голф комплексите в България, съобразени с условията на България и имащи потенциално влияние за развитието на устойчив модел на голф туризма в България.

6. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Димитър Колев има **6 научни публикации**, пряко свързани с темата на дисертационния труд. Реализирал е точки по група от показатели „Г“, както следва:

Статии и доклади, публикувани в неореферирани списания с научно рецензиране и в редактирани колективни томове.

- **1 научна статия**, самостоятелна, на *английски език*, индексирана във вторични бази данни;
- **5 научни доклада**, 2 самостоятелни и 3 в съавторство, на *български език*, включени в Националния референтен списък.

Докладите са отпечатани в сборници от участие в научни форуми, както следва:

1). Международна студентско-докторантска конференция на катедра „Туризм“, Стопански факултет, 2019 г.

2). Юбилейна научна конференция с международно участие „Туризм и свързаност“, Варна, 2020 г.

3). Юбилейна международна научна конференция „Икономическа наука, образование и реална икономика: развитие и взаимодействие в реалната епоха“ Варна, 2020 г.

4). Седемнадесети черноморски туристически форум „Зеленият и дигиталният преход – предизвикателства и възможности за развитието на туризма“, Варна, 2024 г.

5). Международна научна конференция „Туризм, образование, бизнес“, Колеж по туризм – Бургас, 2024 г.

Публикациите на докторант Димитър Колев са **представителни** и осигуряват достатъчно **разпространение на резултатите** от изследването сред академичната общност и заинтересованите среди от туристическия бизнес.

*Научната продукция, посветена на третираната проблематика **отговаря на минималните национални изисквания** за присъждане на ОНС „доктор“, според чл.*

2б ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и чл. 35, ал. 1, т. 4 от Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор”.

7. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд или автореферата

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в дисертационния труд и автореферата.

8. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд може да бъдат отправени бележки, които биха подобрили общото представяне на разработката.

1. Дисертационният труд би спечелил, ако се намали обяснителният текст от общ характер относно методологията на научните изследвания.

2. Изследването може да се обогати с анализ на нагласите на мениджъри на голф комплекси относно стратегическото им управление.

Посочените бележки не намаляват достойнствата на изследването и не влияят върху общата положителна оценка на дисертационния труд, като самостоятелно изследване с безспорни научни и научно-приложни приноси.

Бих препоръчала, в бъдещата си научноизследователска работа и на базата на професионалния си опит, докторант Димитър Колев да изследва и препоръча стратегии за управление на високо категорийните комплексни хотелиерски обекти.

9. Въпроси към дисертанта

Изследваната проблематика поражда следните въпроси за достойна защита:

1. Каква стратегия бихте предложили на мениджърите относно управлението на амортизираната хотелиерска суперструктура в голяма част от българските голф комплекси?

2. Смятате ли за уместно да се изготви национална стратегия за развитие на голф комплексите в България като част от Стратегията за устойчиво развитие на МТ?

10. Заключение

С убеденост давам **положителна оценка** на дисертационния труд на тема „Стратегии за развитие на голф комплексите в България”. Потвърждавам, че той изцяло **съответства на изискванията** на ЗРАС в Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна, Раздел II – Условия и ред за придобиване на образователна и научна степен „доктор”.

Дисертационният труд е **научно-приложно решение** на реален практически проблем с обществена значимост. Докторантът притежава задълбочени теоретични знания по специалност „Туризм“ и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат **решение „ЗА“** присъждането на **образователната и научна степен „доктор“** в област на висшето образование **3. „Социални, стопански и правни науки“**, професионално направление **3.9. „Туризм“**, научна специалност **„Икономика и управление (туризм)“** на **ДИМИТЪР ХРИСТОВ КОЛЕВ** – редовен докторант в катедра „Икономика и организация на туризма“ към факултет „Управление“ при Икономически университет – Варна.

София,
25.01.2025 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д.н. Таня Парушева)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679